

“Asya'nın Işığı”
Pandit Cevahirlal
NEHRU

CÜNEYT AKALIN

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 151

Genel Yayın Yönetmeni

Necip Azakoğlu

Editör

Necip Azakoğlu

Fotoğraflar

Jawaharlal Nehru, Jawaharlal Nehru Memorial Fund, New Delhi, 1983

Yayına Hazırlayan

Nevin Azakoğlu

Kapak tasarımı ve sayfa tasarımı

Ahmet Çevik

Birinci baskı: Mayıs 2021, İstanbul

Boyutlar: 16.5 x 23 cm.

Sayfa sayısı: 192

ISBN: 978-975-2466-43-2

Baskı ve cilt:

İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8 Yenibosna

BAHÇELİEVLER-İSTANBUL

+90 (212) 496 11 11

Sertifika no: 44066

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan

kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya

edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi

Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A Moda, Kadıköy / İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86 GSM: 0530 370 74 11

www.tarihcikitabevi.com

info@tarihcikitabevi.com

 [tarihcikitabevi](https://www.facebook.com/tarihcikitabevi)

 [TarihciKitabevi](https://twitter.com/TarihciKitabevi)

 [tarihcikitabevi](https://www.instagram.com/tarihcikitabevi)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
1. Keşmir Kökenli Varlıklı Aile.....	15
2. Cevahirlal'in Gençlik /Okul Yılları.....	20
3. Gerçeği Yerde Keşfetme	29
4. Gandi'nin Hindistan'a Dönüşü	33
5. Gandi'nin Hindistan Bağımsızlık Hareketi'nin Başına Geçışı	35
6. Ulusal Muhalefet ve Nehru Ailesi	41
7. Gandi - Nehru ilişkisi:	46
8. Nehru Yeniden Avrupa'da	51
9. Kamala'nın Ölümü	57
10. Yolunu Arayan Dev (1920'li Yıllar).....	61
11. Çalkantılı 1930'lu Yıllar	66
12. II. Dünya Savaşı Yılları	80
13. Kader Yılları (1945-47).....	97
14 Bağımsızlıktan Cumhuriyetin İnşasına.....	119
15. Gandi'ye Suikast	121
16. Cumhuriyet'in İnşası	131
17. Hint Alt-kıtasından Dünya Liderliğine Bandung Konferansı	149
18. Türkiye'nin Dostu	164
19. Ölümü - Cenaze Töreni.....	172
20. Nehru'nun (kültürel-siyasal) Mirası	175

Nehru'yu tanımamak, Türk aydını için bir eksikliklerdir.

Hindistan'ın çağdaşlaşması

Bu kitap, Nehru'nun yaşamı etrafında Hindistan'ın çağdaşlaşma serüvenini de ele alıp irdeliyor.

İnsanlığın en eski, en köklü uygarlıklarından birinin sahibi olan insanları çağdaşlaştırmanın ne çetin bir iş olduğunu anladıkça, okurun Nehru'ya olan ilgisinin artacağını sanıyorum.

Günümüzde Hindistan, karışık duygularla anılıyor. Giderek artan, denetim dışı kalan nüfusu, bu ülkeyi yerkürenin en kalabalık ülkesi olmaya aday kılıyor. Bir yandan en ileri teknolojik sektörlerde kendine yer arayan Hindistan, öte yandan “yoksulluk”, “sefalet”, “gerilik” gibi dev sorunlarla boğuşmaya devam ediyor.

Ülke mi Kıta mı?

Hindistan'ı anlayabilmek için öncelikle o coğrafyanın bir ülke toprağı mı yoksa daha başka bir şey mi olduğunu netleştirmek gerekiyor. Batılılar oraya “Indian sub-continent” (Hint alt kıtası) adını vermekte haklılar, çünkü orası gerçekten bir kıta... Latin Amerika'nın ve Avrupa'nın yaklaşık 500 milyon insanı, Amerika kıtasının Kuzey Amerika ile birlikte 1 milyar kadar insanı barındırdığı dikkate alınır, 1 milyarı aşan nüfusu ile Hindistan'a atfedilen “kıta” sıfatı daha bir anlam kazanır. Hint alt kıtasının parçaları olmamakla birlikte 1947'de Hindistan'dan kopan Pakistan ile 1971'de ayrılan Bangladeş'i de hesaba katarsak, alt kıtanın barındırdığı dev nüfusun cesameti daha iyi ortaya çıkar. 3.300.000 km²'ye yaklaşan yüzölçümü ile Hindistan, dünyanın 7. büyük ülkesidir ama ülke nüfus sıralamasına göre 2. gelmektedir. Hindistan'ın belli köşeleri, yeryüzünde nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu yerlerdir.

Çok-kültürlülük

Batılı liberaller, çok sevdikleri “çok-dilli, çok kültürlü” ülke yaklaşımını propaganda amaçlı öne çıkardılar. Neo-liberaller/Neo-con'lar “çok-dilli, çok

kültürlü” toplumları yüceltir görünürken, hegemonya emelleri için kullandılar. Hindistan farklı... Burası gerçekten “çok dilli, çok kültürlü” bir ülke, üstelik bu özelliğini yüzyıllardır yaşıyor. Hindu ve İngilizce gibi 2 resmi dilin yanı sıra 20 kusun yerli dilin milyonlar tarafından konuşulduğu, bu dillerden bazılarının eyalet anayasaları tarafından resmen kabul edildiği Hindistan’ı, toplumsal, tarihsel, coğrafi koşulları bambaşka bir ülke yapıyor.

Aynı çoğulculuk, inançlar açısından da kendisini gösteriyor. Dünyanın en çok Hindu’yu barındıran ülkesi, aynı zamanda Müslüman nüfus açısından dünyanın (Endonezya’nın ardından) en büyük ikinci ülkesidir. Budizm’in doğduğu topraklardır. Her inanç kümesi içindeki ikincil bölünmeler, inanç yelpazesini iyice renklendiriyor.

Etnik-dinsel çeşitliliğin uç örneği Hindistan, kültürel açıdan da çok zengin bir ülkedir. Antik-modern, Asyai-Avrupai her türlü kültür bu coğrafyada yan yana, bir ölçüde iç içe yaşar. Bu açıdan Nehru ailesinin geçmişi de düşündürücüdür. Keşmir asıllı ailenin önce Delhi’ye, ardından Allahabad’a göçerek kendine göre bir arayış içine girmesi, Müslümanlarla iç içe yaşamış olması, o coğrafyanın çok-kültürlülüğünün anlamlı örneklerini sunuyor bizlere...

Nehru’nun ülkesindeki çok-kültürlü yaşama yatkınlığı, hasmı Hindu Mahasabba liderin onu aşağılamak için sarf ettiği, aslında yücelttiği sözlerde gizlidir: “Nehru, eğitimi ile İngiliz, kültürü ile Müslüman ve kazara da Hindu’dur.”¹

Hint alt-kıtasına özgü koşullar bilince çıktıkça, bu ülkeyi sömürgecilerden kurtaran, özgürleştiren liderler de yüceliyor; Mahatma (Yüce Ruh) Gandhi başta olmak üzere, sadık dostu, çırağı/kalfası Nehru, ayrıca anılmayı hak ediyor.

Hindistan’ın Ortaçağ’dan kalan dev mirasının günümüz koşulları ile uyumunu öngören dev çağdaşlaşma projesi ve uygulaması, Cevahirlal Nehru’ya aittir. Çağdaşlaşmanın siyasal-kültürel beyni odur. Dahası var; Asyalı karakterini çağdaş Batı toplumunun kazanımları ile zenginleştirmeyi en iyi becereyen Asyalıların başında geliyor.

Kuşkusuz Mahatma Gandhi de Hint Ulusal Hareketi’nin büyük önderidir. Ancak kitleleri ayağa kaldırmada büyük başarı gösteren Gandhi’yi yeni çağın

1 S. Tharoor., *Nehru*, Penguin Books, s. 224

öncüsü ve yol göstericisi olarak görmek doğru olmaz. Mistik karakteri ile Gandhi, Hint ulusunun ve Asya'nın geleceğini değil, mevcut durumunu yansıtıyordu. Çağdaş Hindistan'ın tarihi ile özdeşleşen Nehru ise geleceğe uzanan köprüdür.

Bu kitap Keşmir'de doğdu

Beni bu kitabı yazmaya iten, Hintli dostların sayesinde yaptığım büyük keşif oldu. 2010'lu yılların başıydı. Avrupa Birliği'ne entegrasyon macerasının sonuna geldiğimizi hissediyordum. Dikkatimi III. Dünya'ya vermiş, Avrasyacılığa kafa yormaya başlamıştım. Çeşitli fırsatları değerlendirerek Avrupa'yı yakından tanımıştım. Ama kaç tane Asyalının elini sıkmıştım o güne dek? Avrasyacılığa ilgi duyan ama Asya'dan haberi olmayan biriydim.

2011 Seçimleri öncesiydi. İstanbul Maltepe Üniversitesi, bir Avrasya toplantısı düzenlemişti. Bir şeyler kaparım umuduyla gittim. İlk izlenimim hayal kırıklığı oldu. İlgi yok gibiydi, birkaç öğrenci, birkaç konuk ancak göze çarpıyordu koca salonda. Söz alan Türk akademisyenlerden çoğu ilgisiz şeylerden söz ediyorlar, sıkılmadan Amerika maceralarını anlatıyorlardı.

Havayı değiştiren, iki Hintli oldu. Keşmir Srinagar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Pencapi ve çalışma arkadaşı, aynı üniversiteden Prof. Dr. Müştak Kaw, lafı dolaştırmadan Avrasya'ya getirdiler. Keşmir'i Hindistan'ın, Hindistan'ı Asya'nın, Asya'yı Avrasya'nın içine bir güzel yerleştirdiler. İki kusursuz sunum izlemek, benim için heyecan verici, ufuk açıcı oldu.

Tanıştık, dost olduk. İstanbul'u gezdik. Onlar da beni Keşmir'e, Srinagar Üniversitesi'ndeki Avrasya Sempozyumu'na davet ettiler. Koşa koşa gittim. Srinagar'dan Himalayaların karlı dorukları görülmüyordu ama yamacındaki birbirinden güzel "Moğol Bahçelerini", nilüferlerle kaplı gölleri, iç içe geçen zenginliği ve yoksulluğu, düzeni ve kargaşayı görmek ufkumu genişletti.

Çoğu kişi İngilizce konuşuyor olsa da Hindistan, Avrupa'dan çok farklı. Deyim yerindeyse, Hindistan'ı kuzeyden keşfetmeye başladım. Arkası geldi; Delhi'yi Agra, Racastan, Jaypur, Mumbai izledi. Hinduların kutsal mekânı Varanasi'ye gitme önerisini reddettiğim için pişman değilim doğrusu... Hin-

distan çok güzel, turistik afişlerin sloganıyla gerçekten “Incredible India” inanılmaz bir yer ama kimi zaman yoksulluk, sefalet insanı bunaltıyor.²

Hint kültürünün alt-kıtadan başlayıp Hint Okyanusu üzerinden çok geniş bir coğrafyaya doğru yayıldığını, görerek, okuyarak anladım.

Babür devletinin izlerine Delhi’de, Agra’da rastlamak benim için öğretici oldu. Ne yazık ki az biliniyor; Delhi demek, Babürlülere demek; Kızıl Kale ile, Hümayun Sarayı ile, Cuma Mescidi ile, Delhi’nin birkaç yüz km ötesinde Agra’da Taç Mahal ile...

Hindistan’ı tanımadan hem dünyayı hem de Nehru ile Mustafa Kemal’in yarattığı iki genç cumhuriyetin serüvenini kavramak eksik kalacaktı.

O gün bu gündür Hindistan’la ilgili elime ne geçerse okuyorum.

Bir arpa boyu yol almışımıdır umarım.

Son olarak, bana sahip çıkan, yol gösteren, Hint dünyasına nüfuz etmemi sağlayan iki dostu, Delhi Javaharlal Nehru Üniversitesi’nden Prof. Gülşan Dieth’i ve Prof. Ajay Patnaik’i anmak istiyorum.

Prof. Feroz Ahmad’i de...

Hint alt-kıtasının kapısını açan koca anahtarı onlardan aldım.

Bana her zaman yardımcı olan eşim Lale Akalın’a, bu çalışmaya teşvik eden kızım Ekin Akalın’a, yayımcım Necip Azakoğlu’na teşekkür ederim.

Cüneyt Akalın,

Kadıköy, Şubat, 2021

2 Niyazi Berkes, *Asya Mektupları, Gezi, İzlenim, Eleştiri*, YKY 1999.

Dizin

1935 Hindistan Yasası 72, 82, 138

A

Abdül Gaffar Han 68

Abdülkayyum Malif 166

Abraham Lincon 178

ahimsa 84

Albay Johnson 89

Amritsar Katliamı 31, 37, 38, 39, 46, 49, 67, 165

Asya Çalışmaları Örgütü 155

Asya İlişkileri 151, 152, 153

Asya Konferansı 100, 154, 155

Aşram 35

Avrasya Sempozyumu 10

Azat Hint Fanj 88

B

Babürlüler 11, 16

Bağlantısızlar Hareketi 7, 54, 149, 150, 153, 157,
159, 162, 163

Bandung Konferansı 5, 145, 149, 152, 153, 155,
156, 157, 158, 159, 160, 161

Bankipore 28

Başbakan Menderes 171

Başkan Roosevelt 89

Bayan Sun Yat Sen 54

Bedrettin Tyabi 30

Bernier 48, 136

Bhagavadgita 34

Bir Kuşak Bir Yol 163

Birla Bhavan 125

Bloksuzlar Hareketi 144, 150, 162

Bretton Woods Anlaşması 150

Brockmway 52

Büyük Ayaklanma 16, 29

C - Ç

Cambridge 23, 44

Chamberlain 77, 79

Chittranjan Das 32

Clement Attlee 61

Cuma Mescidi 11

Çampan Karışıklığı 35

Çin Devlet Başkanı Xi Jin Ping 163

ÇKP lideri Mao 146

Çotani 166, 167, 168

Çu En-Lay 150

D

Delhi Konferansı 153, 156

dhoti 45

Dışişleri Bakanı Bevin 109

Dışişleri Bakanı F. Rüştü Zorlu 160, 171

Dimitrov 72

Divide and imperia (böl-yönet) 110

Dolaysız Eylem Günü 99, 115

Dominyon Statüsü 37, 62

Donanma Genel Grev Komitesi 108

Do or Die (Başar ya da Öl) 90

Dr. Ahmed Ensari 164

Dr. Ahmet Sokarno 157

Dumbarton Oaks 150

E

Einstein 53, 54, 175, 185

Eisenhower 172

Emperyalizme Karşı Ulusal Bağımsızlık için
Birlik 53, 54

Eyaletler Konseyi (Rajya Sabha) 138

Ezilen Milletler Konferansı 52

F

Franko 77

G

Genel Hindistan Kongresi 84

General Dyer 38

General Mac Arthur 96

Godse 128, 129

H

Halide Edip Hanım 168

Halk Meclisi (Lok Sabha) 138

Harrow 22, 29

Harry Pollitt 52

Haydarabat 130, 132, 137

Hilafet Hareketi 31, 38, 43, 44, 49, 69, 101, 165,
170

Hindistan Dünya Sorunları Konseyi 152

Hindistan Hilafet Komitesi 37, 166, 167, 168

Hindistan'ı Terket" (Quit India) 84, 90, 93, 106

Hindistan Komünist Partisi 43, 104, 105

Hindu Mahasabha 100, 128

Hint Çocuk Günü (Baal Divas) 144

Hint Hilal-i Ahmer 164

Hint Kongresi 34

Hiroşima-Nagasaki 80

Hobsbawm 161

Hümeyun Sarayı 11

I - İ

III. Enternasyonal 52, 69, 72

İngiliz bayrağı (Union Jack) 119

İnönü 171, 188

İrwin Paktı 68

İslam Birliği (Muslim League) 37, 41, 74, 82,
105, 152

İşbirliğine Hayır 31, 32, 36, 37, 39, 40, 44, 59,
86, 88

İttihad-ı Müslimin 137

J

Javaharlal Nehru Üniversitesi 11

J. Broz Tito 158

J. Foster Dulles 145

K

Kalküta Kongresi 40

Kamala Kaul 25, 26

Karaçi Toplantısı 69

Kasturba Gandhi 58

Keşmir mihracesi Hri Singh 137

Keşmir Sorunu 137

Keşmir Srinagar Üniversitesi 10

khadi 36, 39

Kızıl Kale 11, 108

Kore Savaşı 148

Krishna 19, 21

Krisna 17

Kruşçev 147, 172

L

Leopold Senghor 160

Lord Curzon 29

Lord Linlithgow 81

Lord Mountbatten 112, 113

Lord Simon 61, 62

Lord Willington 70

Lucknow 41, 48, 50, 62, 73, 76, 142, 166, 168

Lui Şao Si 146

M

Madras Kongresi 80

Mandela 36

Martin Luther King 36, 186

Mavlana Ebul Kelam Azad 68

Messali Hac 53

Metin Tokar 171

M. Kemal Atatürk 49

M. Kemal Öke 167

M. N. Roy 86

Muhammed Ali Cinnah 41, 42, 63, 74, 97, 99,
101, 102, 109

Muhammed Hatta 52

Muhammed İkbâl 48

Mussolini 77
Münih Uzlaşması 77

N

Nadhral 17
National Herald 83
Norman Cousin 124

O

Özgür Hindistan'ın Geçici Hükümeti 88

P

PAKİSTAN projesi 110
Panch Sheel, Beş İlke 158
Pandit Dhar Nehru 17
Paris Barış Görüşmeleri 44
Pearl Harbour Baskını 84, 87
Poona Brahman 128
Potsdam Konferansları 150
Prof. Ajay Patnaik 11
Prof. Dr. Müştak Kaw 10
Prof. Dr. Pencapi 10
Prof. Feroz Ahmad 11, 30
Prof. Gülşan Dieth 11
purna swaraj 65

R

Rabindranath Tagore 36, 123
Raj Kaul 16
Ramsey Mac Donald 63
Rashtriya S. Sangh 100
Risorgimento Hareketi 48
Romain Rolland 52, 54

S-Ş

Sakarya Zaferi 166
Saklatvala 55
Sanayi Siyaseti Kararnamesi 143
Sarup Kumari 19
satyagraha 34
Serdar Patel 69, 94, 132, 133
Simon Komisyonu 61, 62
Sir S. Cripps 88

Sir Seyit Ahmet Han 30
Soğuk Savaş 145, 150, 152, 154, 159, 161, 162,
170

Stalin 147
Subaş Chandra Bose 62
Süveyş Kanalı 162
Swades Hareketi 32
Swaraj Partisi 32
Swarup Rani Kaul 17
Syed Mahmud 140
Şiva 17

T

Taç Mahal 11
talukdarlar 69
Talvar 108
Tilak 37, 44
Tito-Nehru Zirvesi 159
Towards Freedom 55
Trinity College 23
Tuz Yasası 63, 66, 67
Tuz Yürüyüşü 45
Türk Devrimi 7, 31, 131, 141, 149, 165, 169, 171

U

Uttar Pradeş 40, 69

V

Vajpayee 176

W

Wavell 93, 97, 103, 107, 110, 112, 113, 115, 139
Winston Churchill 22, 180

Y

Yalta 150
Yeh Azadi Jhuta Nai (Bu özgürlük, komedidir)
117

Z

Zindabat Mustafa Kemal 168